

Adoptioner – och familjehemsplaceringar

Arbetsgrupp: Inger René (ordförande)
Lise Hjemgaard-Svensson, Annette
Persson, Ziita Eriksson, Irene Ahlstrand och
Jeanette Andersson.

Maj 2009

"Jag ska ge den nyfödda penslar och färger, flöjter och orglar och trumpeter. Jord och frön och en spade, bläck och papper. Jag ska berätta sagor och myter, och lyssna till den nya människans berättelser. Jag ska visa på solen och träden och vattnet - och när det är dags att skiljas ska jag hjälpa till att packa väskan." – så borde alla barn ha det!

Sammanfattning

Varje år placeras cirka 10 000 barn och ungdomar i samhällets vård i familjehem för längre eller kortare tid. Bakgrunden kan skifta men i de allra flesta fall handlar det om att de egna föräldrarna av olika skäl inte har förmåga/möjlighet att själva praktiskt sörja för sitt barn. För en del av dessa barn går det framöver bra, men för alltför många kvarstår problembilden i den egna familjen, vilket faller tillbaks på barnen. Dessutom uppvisar dessa barn i större utsträckning än genomsnittet av barn i Sverige olika former av fysiska problem, betydligt sämre skolresultat, högre antal tidiga aborter, högre självmordsbenägenhet - listan kan göras lång.

Många av de barn och ungdomar som är placerade har ofta ett antal olika familjehemsplaceringar tills de fyller 18 år och i princip ska stå på egna ben.

Arbetsgruppen anser att en del av de små barn som placeras i familjehem skulle kunna få chans till en bättre framtid om de istället i ett tidigt skede fick en permanent placering genom en adoption. Vi föreslår också ett antal åtgärder för att förbättra situationen för familjehem, öppnar upp för så kallade "öppna adoptioner" och obligatorisk vårdnadsöverflyttning efter tre år.

Bakgrund

Varje år sker mellan 15-20 adoptioner av svenska barn inom Sverige. Idag saknas enhetliga, nationella rutiner för hur nationella barnadoptioner går till. Det finns ingen samordnad kö för nationella adoptioner, utan dessa sköts av den inblandade kommunen, där utredarna själva väljer hur en familj skall utses. Ibland tillfrågas familjer boende inom kommunen som förberett sig för en internationell adoption.

Avsaknaden av rutiner och samordning gör det svårt för familjer som är intresserade av att adoptera svenska barn att veta vart de ska vända sig och tillvägagångssätt och resultaten blir godtyckliga och varierande beroende på i vilken kommun det intresserade paret är bosatta i. Idag hänvisas intresserade par att skriva brev till alla kommuner i Sverige och presentera sig.

Samtidigt är cirka 10 000 barn i Sverige placerade i Familjehem. Många av dem har egentliga livstidsplaceringar, fast varken barnet eller familjehemmet eller föräldrarna har ställts inför detta faktum, eftersom

alla placeringar enligt Socialtjänstlagen ska omprövas var 6:e månad. Det innebär för den kategorin barn en stor otrygghet, eftersom man aldrig är "säker" på hur man ska ha det i livet framöver.

Problematiken kring familjehemsplacerade barn

Forskning visar att barn till ensamstående, arbetslösa föräldrar med psykiatriska eller sociala problem löper större hög risk att under uppväxten hamna i familjehemsvård.¹

Barn som placeras i familjehem före tonåren löper också enligt forskning högre risk att drabbas av en negativ utveckling i form av självmord, självmordsförsök, allvarlig psykisk sjukdom, tonårsgraviditeter och låg utbildning.

Av socialstyrelsens rapport framgår att det finns överrisker för självmord bland familjehemsbarn. När man jämför familjehemsbarnen med normalpopulationen är familjehemsbarnen klart överrepresenterade vad gäller självmord jämfört med jämnåriga med liknande bakgrund i normalpopulationen. I studien har man undersökt självmordsfrekvensen mellan 13 och 27 års ålder på barn som varit i socialtjänstens familjehemsvård minst 2 år före tonåren.

Barn som placerats i familjehem har också en hög förekomst av hälsoproblem. I en undersökning av barn i familjehem hade två tredjedelar någon form av hälsoproblem. Cirka hälften av barnen hade varit i vård tre år eller längre. Även risken för inläggning på sjukhus för självmordsförsök och vård för en psykiatrisk diagnos är större i den grupp som varit placerad i familjehems- eller institutionsvård.

Barn i familjehems- och institutionsvård tenderar i hög grad att bli tonårsföräldrar. En svensk studie visar att 15-20 procent av flickorna som fick insatser från socialtjänsten under tonåren blev tonårsföräldrar. Detta ska jämföras med mindre än 3 procent bland jämnåriga i normalpopulationen. Även för pojkarna i familjehems- och institutionsvård är siffrorna höga.

Barn i familjehems- och institutionsvård har enligt studier en överrisk för svaga skolprestationer och tenderar starkt att bli lågutbildade som

¹ Socialstyrelsens rapport 2006, sid. 270-282

vuxna. Barn till lågutbildade mödrar har, jämfört med barn som fått insatser från socialtjänsten, två till sex gånger bättre chans att ha genomgått en högskoleutbildning vid 24-27 års ålder. Det som är mest anmärkningsvärt är att barn som varit i långvarig familjehemsvård har samma dåliga prognoser för låg utbildning som de barn som varit i vård kortare tid. För högskoleutbildning tenderar resultaten till och med att vara ännu sämre.

Det är också vanligt att barn som har varit under vård under sin uppväxt förlorar sina biologiska föräldrar före myndighetsdagen. Föräldrarna avlider oftare av missbruksrelaterade dödsorsaker och självmord jämfört med föräldrar i normalpopulationen.

Barn som farit illa av fosterhemsplaceringar

Mellan 1920 och 1995 har minst 250 000 barn placerats i fosterhem i Sverige. 2005 avslöjade en TV-dokumentär under benämningen "Stulen barndom" övergrepp på svenska institutioner och en utredning av Socialstyrelsen har bekräftat den bilden.²

För närvarande pågår en utredning som skall dokumentera vanvården och hittills har 450 personer intervjuats och drygt tusen fosterbarn har anmält att de vill berätta sin historia. Sista chansen att få berätta var 2 mars 2009.

En delrapport skall lämnas till regeringen 30 december i år. Den äldsta person som vittnat om övergrepp på svenska fosterhem är född 1917 så kraven på en offentlig ursäkt och skadestånd brådskar, men som en medlem i föreningen "Samhällets styvbarn" sa i SvD är det viktigaste att barn inte fortsättningsvis vanvårdas i svensk institutionsvård.

Familjehem

Familjehem är ett begrepp främst inom socialtjänsten, vilket bl.a. ersatte det tidigare begreppet fosterhem. Det är ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran (eller vuxna för vård och omvårdnad) och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt.

² http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=26971&a=484625&lid=puff_493794&lpos=lasMer

Ett familjehems viktigaste uppgift är att fungera som en "extra förälder" till någon annans barn. Men målet för ett familjehem är alltid att barn och ungdomar skall återförenas med sin familj. Idag hamnar många föräldrar i problem som gör att de inte kan agera i sina föräldraroller fullt ut, något som är till men för barnet. Utan tillräckligt med vuxenstöd i sitt egna hem är det en bra hjälp att barnet för en kortare eller längre tid kan få bo i ett familjehem. Exakt hur länge den tiden skall vara är oftast inte lätt att avgöra i början. En placering i ett familjehem kan vara både kortvarig eller långvarig. Socialtjänsten har en skyldighet att alltid erbjuda stöd till de biologiska föräldrarna då det är dags för barnet att flytta hem igen. En hemflyttning är däremot inte alltid möjlig.

Under placeringstiden, då barnet bor på familjehemmet, har det sin vardag med skolan, läsläsningen, skolkamraterna och fritidsaktiviteterna där. Även under dessa förutsättningar har föräldrarna en mycket viktigt uppgift.

En lyckad familjehemsplacering är grundat i ett gott samarbete mellan familjehemmet och barnets föräldrar.

Vård i familjehem kan också användas för tillfälliga placeringar, miljöombyten och behandling för mer varaktig vård.³

Barn kan behöva placeras i familjehem på grund av akuta krissituationer inom familjen eller långvariga problem som kommer att ta längre tid att lösa. 1999 – efter det så kallade "mormors-upproret" - trädde en ny lagstiftning i kraft: vid placering av barn ska i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående.

Om det inte fungerar har kommunens socialtjänst i uppdrag att finna en familj villig att upplåta sitt hem för en extra "familjemedlem".

År 2000 var 3 132 barn placerade i familjehem. Under åren fram till 2007 har antalet ökat till 10 300 barn som placerats enligt Socialtjänstlagen (SOL).

³ www.familjhem.se

Andelen barn och unga som placerats utanför egna familjen enligt SOL 2007⁴

Totalt i riket

10 300	därav	5451 pojkar	4849 flickor
0-3 år		279	276
4-6 år		318	282
7-9 år		367	353
10-12 år		613	518
13-14 år		643	607
15-17 år		1975	1730
18-20 år		1256	1083

De flesta familjehem fungerar bra. För att de även i fortsättningen ska komma att finnas som resurs för barn som har behov måste det på både lokal och central nivå, finnas grundläggande kriterier för stöd. Det måste finnas resurser för barnet i skolan, på BUP och i hälsovården och möjligheten för familjehemmen att ägna tid och kraft åt omvårdnad av varje barn. Ofta kan barn som placeras vara i stora behov av extra stöd.

Elevhälsan i berörda kommun har ansvar för att uppföljande hälsoundersökning sker vid överflyttningar och att barnets hälsojournal följer barnet. Extra stöd vid undervisning och läxhjälp kan behövas då barnet kan vara påverkad på grund av tid visa oroliga förhållanden i familjen och nya familjeförhållanden.

Socialnämnden i barnets hemkommun ska garantera försörjning av barnet. De ska ge stöd till de biologiska föräldrarna och till

⁴ Socialtjänstlagen (SOL, 2001:353) Socialtjänstlagen innehåller bestämmelser, rättigheter till ekonomiskt och socialt stöd och om de skyldigheter som kommunerna har i förhållande till de människor som vistas i kommunen.

familjehemmet. De har också ansvaret att se till att tillsynen av och stöd för de placerade barnen genomförs kontinuerligt.

Ersättningar vid familjehemsvård av barn och unga

Familjehemsvård till skillnad från HVB-hem ska inte bedrivas yrkesmässigt. Familjehemmets uppdrag är att fungera som goda föräldrar åt det placerade barnet.

"Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt."⁵

Som familjehemsförälder är man inte anställd utan fungerar som uppdragstagare åt en socialnämnd vilket betyder att familjehemmet kan ha uppdrag åt flera kommuner samtidigt. En socialnämnd kan i sitt avtal med familjehemmet skriva in att inga ytterligare barn eller att ett visst antal barn får tas emot samtidigt men detta regleras inte enligt lag utan enbart genom enskilt avtal.

Eftersom en familjehemsförälder inte är anställd finns inget kollektivavtal som reglerar ersättning eller arbetsinsats. Ersättning utgår i form av ett arvode som bestäms av hur omfattande arbetsinsatsen och tidsåtgången bedöms vara. Utöver arvodet får familjehemmet en omkostnadsersättning där barnbidrag/studiebidrag ingår.

I en del fall anses omvårdnaden om ett barn vara så tidskrävande att ett arbete vid sidan om inte är möjligt.

– *Man måste ha en grundtrygghet i sig, en försörjning som man klarar sig på, säger Månika Hellberg enhetschef på socialtjänsten i Oxelösund. Vidare beskriver hon möjligheterna till att bl.a. ersätta del av förlorad arbetsinkomst då barnet har större behov.*⁶

⁵ 3 kap. 2 § socialtjänstförordningen (SoF).

⁶ Hämtat från Sveriges Radios hemsida, www.sr.se, från artikeln *För låg ersättning till familjehem*, 2009-01-15.

I SKL:s (Sveriges kommuner och landstings) cirkulär 08:81 beskrivs de ersättningar och villkor vid familjehemsvård som gäller för 2009. Enligt SKL är ersättning och villkor av stor betydelse då det gäller att rekrytera och behålla familjehem.

Ersättningen till familjehemmet består som tidigare beskrivits av dels en *omkostnadsersättning* som är till för att täcka de merkostnader som familjehemmet får när det tar emot ett barn och dels av ett *arvode*. Ersättning kan också ges för ytterligare merkostnader.

En familjehemsförälders uppdrag är att fungera som förälder i barnets vardag, det vill säga gå på föräldramöten, delta i utvecklingsamtal i förskola och skola, besök hos tandläkare och läkare, ta emot företrädare för socialnämnden och delta i fortbildning och handledning och att fungera som en god förälder. Arvodet är beräknat utifrån detta och kompensation för eventuell inkomstförlust ges enbart i vissa fall.

Arvodet är en skattepliktig inkomst och beskattas som inkomst av tjänst. Arvodet är pensionsgrundande (men ger inte rätt till tjänstepension) och ger rätt till sjukpenning. Däremot är uppdraget inte semestergrundande och ger inte heller rätt till A-kassa vilket kan vara av stor betydelse för personer som tar tjänstledigt från ordinarie civilt arbete på grund av uppdraget och som sedan kanske inte har något arbete att återvända till.

Enligt en artikel på Sveriges Radios hemsida⁷ har barn och ungdomar som placeras på familjehem i Sörmland allt oftare tyngre sociala problem samtidigt som man ser en allt tydligare trend att kommunerna hellre använder sig av familjehem som är billigare än att placera barn på institution.

Överflyttning av vårdsnaden

Ett steg på vägen för att stärka familjehemsplaceringen är att flytta över vårdsnaden från den biologiska föräldern till familjehemmet.

⁷ Hämtat från Sveriges Radios hemsida, www.sr.se, *Familjehem får "svårare ungdomar"*, 2009-01-15.

När barn placeras i familjehem gör socialtjänsten en prövning var sjätte månad då man beslutar om eventuell fortsatt familjehemsplacering. Efter tre år finns det skäl att överväga om vårdnaden ska överflyttas till familjehemmet.

Den 1 juli 2003 infördes en bestämmelse i SoL och i LVU att socialnämnden, när ett barn varit placerat tre år i samma familjehem, särskilt ska överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § FB. Syftet med bestämmelsen är att genom en överflyttning av vårdnaden till familjehemsföräldrarna skapa bättre möjligheter för kontinuitet och trygghet i vården.

Möjligheten för familjehemsföräldrarna att överta vårdnaden har funnits sedan 1983 då ändringar i föräldrabalken gjorde det möjligt att i vissa fall kunna flytta över vårdnaden om det var uppenbart bäst för barnet.

Tidigare undersökningar har visat att möjligheten till vårdnadsöverflyttning används i få fall. Länsstyrelsernas tillsyn visade att man i vissa kommuner inte fullt ut följde skyldigheten att överväga om vårdnadsöverflyttning.

Studien visade att socialtjänstens handläggare ansökte eller planerade att ansöka om överflyttning av vårdnaden i något större omfattning om barnet placerades i familjehemmet i tidig ålder (0–3 år), om föräldern brister i umgänge eller vårdnadsansvar eller om modern har en varaktig psykisk sjukdom.

Socialtjänstens överväganden visade att familjehemsföräldrarna tvekade att ta över vårdnaden eftersom de då mister stödet hos socialtjänsten i placeringskommunen efter vårdnadsöverflyttningen. Familjehemmen angav behov av stöd från den placerande kommunen pga. barnets problematik men även stöd och uppbackning i relation till föräldern vid exempelvis umgängestvister. Familjehemmet ville inte heller äventyra relationen till föräldern som man trodde skulle bli sämre om vårdnaden flyttades över till familjehemsföräldrarna.

De fördelar som en vårdnadsöverflyttning innebär för barn och familjehemsföräldrarna upplevs alltså av familjehemmet som mindre än nackdelarna. Fördelarna är att barnet vet var det hör hemma och att de nya vårdnadshavarna får ett tydligt vårdnadsansvar och slipper begära tillstånd av föräldern eller socialtjänsten i vardagsnära frågor. Nackdelarna som beskrivs är bl.a. att stödet från placeringskommunen upphör och att det upplevs som oklart om man får stöd av vistelsekommunen. Eftersom de nya vårdnadshavarna efter vårdnadsöverflyttningen får hela ansvaret för att umgänget ska fungera

med barnets förälder innebär det också att de måste hantera eventuella umgängestvister på egen hand. Dessutom får de ansvaret för att kräva in underhållsbidraget från föräldrarna om dessa inte skulle betala enligt dom eller avtal. Det finns heller inga ekonomiska fördelar för familjehemmet att ta över vårdnadsansvaret. Däremot upplever familjehemmen att det finns en risk för att socialtjänsten ändrar i avtalet om fortsatt ersättning.

Socialstyrelsen vet inte hur det familjehemsplacerade barnet påverkas av en vårdnadsöverflyttning. Undersökningen från 1999 som gjordes i samband med LVU-utredningen studerade endast tio placeringar där vårdnaden flyttats över till familjehemmet.

Erfarenheterna från kommuner med många vårdnadsöverflyttningar visade att en vårdnadsöverflyttning kan användas som ett sätt att skapa bättre möjligheter för kontinuitet och trygghet för barnet.

Antal vårdnadsöverflyttningar under perioden 2000–2005 fördelat på kommuner med mer än tio överflyttningar. Avser vårdnadsöverflyttningar enligt 6 kap. 8 § FB där barnet varit placerat tre år eller mer i samma familjehem

Kommun	Antal vårdnadsöverflyttningar
Stockholm (9 Sdn)	26
Landskrona	22
Malmö (4 Sdn)	22
Helsingborg	19
Borås	15
Karlskoga	14
Sigtuna	14
Göteborg (6 Sdn)	13
Övriga kommuner n=107	<u>301</u>
Samtliga	446

År 2006 presenterade Socialstyrelsen en uppföljning av lagändring enligt proposition 2002/03:53 Vårdnadsöverflyttningar för barn placerade i

familjehem.⁸

Barnskyddsutredningen S 2007:14.

Av kommittédirektiven framgår att utredaren ska se över bestämmelserna till skydd och stöd för barn och unga i socialtjänstlagen (2001:453, SoL) och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) samt lämna förslag till de förändringar som bedöms nödvändiga för att anpassa lagstiftningen till den utveckling som har skett.

I utredningen ska man bland annat ta ställning till:

- om reglerna om insatser enligt SoL och LVU behöver ändras,
- hur villkoren för familjehem kan förbättras
- om reglerna om uppföljning av insatser behöver förbättras

I direktiven skriver man att frågan om hur långsiktigheten för barn som vårdas i familjehem ska tryggas ofta är föremål för diskussion. Man skriver vidare att det i vissa sammanhang förts fram som en lösning att utöka möjligheten för familjehemsföräldrar att adoptera det placerade barnet, en lösning som förekommer i vissa andra länder. I direktiven skriver man att utredaren därför bör analysera situationen för de barn som är långtidsplacerade och hur den kan förbättras. I analysen bör det ingå att undersöka hur andra länder löst situationen för barn med behov av placering i familjehem under längre tid. Utredningen beräknas avsluta sitt arbete den 15 juni 2009.

Barnuppdraget i Stockholms socialtjänst

En översyn av hela den sociala barnavården har gjorts av Barnuppdraget i Stockholms socialtjänst. Buss. Tyngdpunkten i översynen har legat på situationen för barn i familjehem. Slutrapporten blev klar i mars i år och kommer att behandlas i socialtjänstnämnden i april.

I utredningen konstaterar man att barn kan leva i familjehem i flera år utan att frågan om adoption ens tas upp. Man kommer i utredningen fram till att fler nationella adoptioner bör göras - små barn där man tidigt gör bedömningen att de knappast kan återvända till föräldrarna bör

⁸ Stärkt skydd till barn i utsatta situationer. Socialstyrelsen och Länsstyrelserna. Oktober 2006.

placeras direkt i familjer som är förberedda på en eventuell framtida adoption, konstaterar utredningen.⁹

Ny tillsynsmyndighet

I utredningen Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänstlagen¹⁰ läggs ett förslag om en särskild tillsynsmyndighet som ska ansvara för tillsyn av både socialtjänsten, hälso- och sjukvården och Statens institutionsstyrelse (SIS).¹¹

I ett första steg ska myndigheten integreras med Socialstyrelsens regionala tillsynsenheter för hälso- och sjukvården, för att 2014 bilda en egen myndighet. Idag arbetar Socialstyrelsen med frågan och kommer 2010 att överta tillsynen. I utredningen finns också ett förslag om att på prov införa ett tillsynsombud för barn som är placerade i familjehem.

Detta är något som bland annat Rädda Barnen ställer sig mycket positiva till.¹²

Internationella adoptioner

Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA) är en särskild myndighet under socialdepartementet med ett övergripande ansvar för adoptioner från andra länder.¹³

MIA:s övergripande uppgift är:

⁹ Svd 20090307. http://www.svd.se/nyheter/inrikes/artikel_2563701.svd

¹⁰ SOU 2007:82

¹¹ Socialdepartementet presenterade den 17 mars 2009 propositionen Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten (Prop. 2008/09:160.) Propositionen föreslår bland annat att länsstyrelsernas tillsyns- och tillståndsverksamhet enligt socialtjänstlagen (2001:453, SoL) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) förs över till Socialstyrelsen och samordnas med Socialstyrelsens tillsyn av hälso- och sjukvården.

De föreslagna författningsförändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 januari 2010.

¹² "Förslaget om att på prov införa tillsynsombud för barn i familjehem är också ett värdefullt försök att stärka dessa barns rättigheter till en trygg och god uppväxt".

¹³ MIA, Myndigheten för internationella adoptionsfrågor.

- att övervaka att de auktoriserade adoptionsorganisationernas förmedlingsarbete sker i enlighet med lag och principen om barnets bästa som den kommer till uttryck i Barnkonventionen och Haagkonventionen
- att besluta om auktorisation av och utövar tillsyn över adoptionsorganisationerna
- att fördela statsbidrag till de auktoriserade adoptionsorganisationerna
- att följa utvecklingen av kostnader för adoptioner av utländska barn

MIA samråder med de adopterades organisationer i frågor som rör adopterade samt fördelar statsbidrag till de adopterades organisationer.

Adoption av barn till Sverige förmedlas endast av auktoriserade sammanslutningar. Sju sammanslutningar har auktorisation av MIA. En förutsättning för att en sammanslutning ska få auktorisation är bland annat att den kommer att förmedla adoptioner på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke. De sju sammanslutningarna är:

- Adoptionscentrum
- Adoptionsföreningen La Casa, ALC
- Barnen Framför Allt – Adoptioner, BFA - A
- Barnens Vänner - internationell adoptionsförening, BV
- Familjeföreningen för internationell adoption, FFIA
- Stiftelsen Barn i Världen - Internationella Adoptioner
- African Hope Adoptions, AHA

Adoption ska vara för barnets bästa. Det innebär till exempel att barnet ska få föräldrar och ett hem att växa upp i. Adoptioner av utländska barn till Sverige har förekommit sedan slutet av 1950-talet. Sedan 1969 har drygt 48 000 barn kommit till Sverige genom internationell adoption.

Varje år anländer cirka tusen barn för adoption. Siffran har sjunkit något de senaste åren. Barnen kommer från drygt 25 länder i Asien, Latinamerika, Östeuropa och Afrika. Under 2007 kom de flesta barnen från Kina (280), Sydkorea (66), Indien (56), Vietnam (54), Sydafrika (44) och Colombia (39).

Anlända barn

Enligt myndigheten för internationella adoptionsfrågor anlände totalt 610 barn år 2008 genom auktoriserade adoptionsorganisationer. Motsvarande siffra var år 2007 681 barn, år 2003 920 barn och år 2002 1008 barn. Totalt anlände 800 adoptivbarn 2007 enligt SCB:s statistik.

Åldrarna på de barn som kom till Sverige under 2007 var främst de riktigt små barnen mellan 0 och ett år. 33 % var mellan två och tre år medan barn mellan fyra och fem stod för den lägsta procenten med 7 %. Sexåringar stod för 13 %.¹⁴

Antalet anlända barn minskade med 11 % från 2006 till 2007 (och med 19% mellan 2005 och 2006). Färre antal barn gör att väntetiderna har ökat i såväl Sverige som ursprungsländerna. Sökanden står på kö under längre tid och handläggningstiden på respektive ärende har också ökat. Detta medför en ökning av administrationskostnaderna framförallt i Sverige men även i utlandet. Det här innebär också nedskärningar för flera av sammanslutningarna.¹⁵

Adoption för barnets bästa

En grundtanke i både FN:s konvention om barnets rättigheter från 1989 och Haagkonventionen från 1993 om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner är att ett barn "för att kunna uppnå en fullständig och harmonisk utveckling av sin personlighet bör växa upp i en familjemiljö, i en omgivning av lycka, kärlek och förståelse".

När en familj av olika anledningar inte förmår ta hand om sitt barn kan adoption vara en lösning för att ge barnet en ny familj. I detta sammanhang befinner sig barnet i en mycket utsatt situation. Enligt svensk lag och internationella konventioner följer att inga andra intressen får gå före barnets bästa när beslut om adoption ska fattas.

Samhället har ansvar för att adoption sker med barnets bästa som riktmärke. I barnens ursprungsländer utreder myndigheterna först om barnet kan få en ny familj i sitt hemland. Om detta inte går utreder

¹⁴ Myndigheten för internationella adoptioner (MIA).

¹⁵ MIA (Myndigheten för internationella adoptionsfrågor).

myndigheterna om det är till barnets bästa att adopteras av en familj i ett annat land.

Forskning - internationell adoption

Två slutsatser kan dras från forskning om internationellt adopterade barn i vårt land. För det första utvecklas den stora majoriteten av de internationellt adopterade barnen bra. För det andra konstaterar man att de internationellt adopterade barnen är överrepresenterade på några områden vad gäller en ogynnsam utveckling. Det handlar i flera fall om en fördubblad risk eller mer. Det mest bekymmersamma är överrepresentationen vad gäller självmord och självmordsförsök. Riskerna för allvarlig psykisk ohälsa är också tydliga, liksom risken att placeras i familjehems- eller institutionsvård under tonåren. Samtidigt är riskerna mycket lägre för de internationellt adopterade barnen jämfört med de långtidsvårdade familjehemsbarnen.

Långtidsvårdade familjehemsbarn, det vill säga barn som bott minst fem år i familjehem före myndighetsdagen, har gemensamt med de adopterade barnen att de under en stor del av sin barndom lever med vuxna som inte är deras biologiska föräldrar.

Det finns också stora skillnader mellan dessa två grupper. Till exempel har långtidsvårdade familjehemsbarn i regel möjlighet att hålla kontakt med sina biologiska föräldrar medan de förlorar sina formella band med familjehemsföräldrarna vid 18 års ålder, ibland tidigare än så. Även efter mycket lång tid i familjehemmet har familjehemsbarnen en mycket svagare juridisk tillhörighet i familjen jämfört med adopterade barn. Detta verkar påverka deras tillgång till familjehemmet efter vårdtiden, i vuxen ålder.¹⁶

Forskning – jämförelse med långtidsvårdande fosterbarn

En första svensk jämförelse mellan långtidsvårdade familjehemsbarn och internationellt adopterade presenterades 1999 och utgick från placeringar på särskilda ungdomshem, så kallade paragraf 12-hem, och från påbörjade placeringar i familjehems- och institutionsvård under tonåren. De internationellt adopterade barnen var överrepresenterade i

¹⁶ Internationellt adopterade i Sverige - En antologi, sammanställd av IMS (Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete) på uppdrag av regeringen. 2007-05-02

alla former av tonårsplaceringar, men denna överrepresentation var betydligt större för de långtidsvårdade familjehemsbarnen.

I en annan studie beskrivs familjehemsbarn och barn i familjer där socialtjänsten bistått och internationellt adopterade parallellt. Fokus i den studien var dödlighet som teoretiskt kunde ha undvikits eller förebyggts, så kallad "avoidable mortality" på engelska. Självmord är ett exempel på vad som räknas in i detta begrepp. För självmord var risken för familjehemsbarnen förhöjd på liknande sätt som för de adopterade. Däremot fanns det tydliga skillnader mellan dessa två grupper när det gällde andra typer av dödlighet, exempelvis död på grund av yttre skador eller mord och död på grund av missbruk eller naturliga dödsorsaker som borde ha gått att förhindra. Familjehemsbarnen hade en förhöjd dödlighet även för detta medan risken för de adopterade var densamma som för normalpopulationen.

Man har även gjort studier som fokuserar på risker för olika typer av psykisk sjukdom med utgångspunkt från sjukhusvårdade fall. När det gäller allvarliga psykiatriska problem har de internationellt adopterade barnen en bättre prognos än de långtidsvårdade familjehemsbarnen. Det man kom fram till var att de adopterade hade lägre risker för alla typer av psykiatrisk sjuklighet i bägge åldersgrupperna. En allmän slutsats i studien är att de adopterade och familjehemsbarnen är två grupper som samhället har ett stort ansvar för. Man konstaterar också att samhället har möjlighet att påverka dessa gruppers förutsättningar med politiska beslut och beslut på organisationsnivå genom omhändertagande inom socialtjänst, skola och sjukvård. Man skriver också i rapporten att det är anmärkningsvärt att familjehemsbarnen har så mycket högre risker än de internationellt adopterade.¹⁷

Nationella adoptioner

Nationell adoption innebär att ett barn med hemvist i Sverige adopteras här i landet. Det kan vara fråga om ett spädbarn vars biologiska förälder/föräldrar vill lämna barnet för adoption. Den vanligaste typen av nationell adoption är dock så kallad närståendeadoption (även

¹⁷ Internationellt adopterade i Sverige - En antologi, sammanställd av IMS (Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete) på uppdrag av regeringen. 2007-05-02

kallad styvbarnsadoption), det vill säga adoption av ett barn till en make, maka eller registrerad partner. Den kan ske i samband med barnets födelse eller senare under barnets uppväxt. De olika typerna av nationella adoptioner omfattar således barn i vitt skilda situationer, från spädbarn som ska få en ny familj till äldre barn som ska få ett befintligt föräldra-barnförhållande gällande i juridisk mening. Nationella adoptioner är numera långt ifrån så vanliga som de internationella.

Under den senaste tioårsperioden har det gjorts strax under 200 nationella adoptioner per år därav 15 spädbarn födda i Sverige och adopterade 2007 som icke-närstående adoption.

De artiklar i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som berör adoptivbarn och deras särskilda behov och intressen är aktuella även vid nationella adoptioner.¹⁸ Barnkonventionen ställer strängare krav vid adoption än vid många andra åtgärder som rör barn. Barnets bästa ska främst beaktas. Det innebär att vid adoptioner får inga andra intressen väga tyngre eller jämsställas med barnets.

Regeringen har tillsatt en utredning som ska göra en översyn av reglerna om adoption i 4 kap. föräldrabalken.¹⁹ Ett av uppdragen för utredningen är att ta ställning till om det i syfte att stärka barnperspektivet finns anledning att ändra reglerna om domstolens prövning i ärenden om adoption. En av de frågor som särskilt ska beaktas är om principen om barnets bästa bör komma till tydligare uttryck i lagtexten. Detta ska göras med utgångspunkt i de principer som kommer till uttryck ibland annat barnkonventionen.

Den grundläggande lagregleringen om nationella adoptioner finns i föräldrabalkens fjärde kapitel. Det är adoptanten (sökanden) som ska ansöka om adoption hos tingsrätten (4 kap. 1 § FB). För att domstolen ska kunna besluta om en adoption krävs att vissa villkor är uppfyllda. Adoptionen måste vara till fördel för barnet och sökanden ska ha uppfostrat barnet eller vilja uppfostra det. Det kan även med hänsyn till det personliga förhållandet mellan barnet och den sökande finnas särskild anledning till adoptionen (4 kap. 6 § FB).

¹⁸ <http://www.unicef.se/barnkonventionen/barnkonventionen-hela-texten>

¹⁹ <http://www.mia.eu/ingang/direktiv.pdf>

Ett spädbarn fött i Sverige som behöver nya föräldrar genom adoption kan aktualiseras hos socialtjänsten på olika sätt. Det kan vara den blivande mamman, mödrahälsovården eller kuratorn på BB som tar kontakt om ett väntat eller nyfött barn som ska lämnas för adoption. Ibland är det socialtjänstens individ- och familjeomsorg som har den första kontakten med den biologiska mamman och tar kontakt med familjerätten. Mer sällsynt är att tilltänkta adoptivföräldrar anmäler att de har kontakt med en kvinna (oftast en släkting) som vill lämna dem sitt barn (nyfött eller väntat) för adoption. Det kan förekomma i sällsynta fall att

adoption aktualiseras för att barnet är ett hittebarn, vars biologiska föräldrar man inte lyckas hitta. Föräldrar till internationellt adopterade barn är geografiskt mer avlägsna än föräldrar som vill lämna sitt barn för adoption här i Sverige, och socialtjänsten och andra svenska myndigheter känner ofta inte till deras situation. En nationell spädbarnsadoption blir därför ofta särskilt laddad, för att det väcker starka känslor när man möter en förälder som inte vill eller anser sig kunna behålla sitt barn.

Även om presumtiva adoptivföräldrar redan har utretts och beviljats ett medgivande för internationell adoption är det viktigt att göra en utredning och bedömning utifrån de särskilda krav som kan komma att ställas på adoptivföräldrar vid en nationell spädbarnsadoption.

Biologiska föräldrar som har vårdnad om barnet måste lämna sitt samtycke till en adoption. Samtycke behövs inte av den som lider av en allvarlig psykisk störning eller befinner sig på okänd ort.

Erfarenheten visar att det inte är ovanligt att mammor som önskar lämna sitt barn för adoption ändrar sig när barnet väl är fött – i samband med förlossningen eller i ett senare skede, innan adoptionen vunnit laga kraft. En vårdnadshavare kan ångra sig och återkalla sitt samtycke fram till att adoptionsbeslutet har vunnit laga kraft, det vill säga då beslutet inte längre kan överklagas. Då ett samtycke återkallats innebär detta att adoptionen inte kan komma till stånd.

I en kartläggning av 19 nationellt adopterade spädbarn under 1992 och 1993 lämnade mammorna sina barn för adoption i huvudsak för att de inte hade resurser att ta hand om barnet (oftast unga mammor), att familjen inte kunde ta hand om fler barn, att mamman av sociokulturella skäl inte ville att någon i hemlandet skulle veta att hon fått barn eller att barnet kommit till genom övergrepp.

Det finns inte i Sverige någon särskild kö för nationell adoption. Det finns flera fördelar med att söka adoptivföräldrar bland dem som fått medgivande för internationell adoption, om de är aktivt barnsökande och kan tänkas vilja bli föräldrar till ett barn fött i Sverige. De har genomgått föräldrautbildning och är redan utredda. En fördel med att välja sökande som relativt nyligen fått sitt medgivande, är att de inte har kommit så långt i sin process för internationell adoption. Dels för att det inte ska komma ett barnbesked från utlandet under tiden som förutsättningarna för den nationella adoptionen utreds. Dels för att de sökande kanske inte har hunnit ställa in sig på ett barn i en viss ålder från ett visst land och då kan ha större möjlighet att tänka om.

De biologiska föräldrarna kan framföra önskemål om kontakt, men efter adoptionen är det adoptivföräldrarna som bedömer och bestämmer graden av kontakt, tills barnet är moget att välja självt.

Adoption av barn till närstående är ofta en så kallad styvbarnsadoption, då en person adopterar makes/makas eller registrerad partners barn. Det handlar således om ett barn som föds inom ett registrerat partnerskap eller om ett barn som redan lever i familj med en biologisk förälder och den vuxne som önskar adoptera (vilka måste vara gifta eller registrerade partner).

Syftet med adoptionen är att den vuxne som barnet lever med ska bli förälder även juridiskt sett. Barnet får också en anknytning till den personens släkt och blir till exempel syskon till och likställt med den sökandes eventuella tidigare barn. Det betyder samtidigt (om den biologiska föräldern är känd) att det juridiska bandet till den biologiska förälder som barnet inte lever tillsammans med bryts. Det gäller för alla frågor där släktskapet har rättslig betydelse (4 kap. 8 § FB). Det handlar till exempel om frågor om vårdnad, boende och umgänge samt om frågor om bland annat arv. Barnets vardagstillvaro förändras ofta inte av beslutet – vare sig det blir eller inte blir en adoption. Trots det kan beslutet bli avgörande för barnet och dess framtid – såväl känslomässigt som materiellt.

På Adoptionscentrum, som främst förmedlar internationella adoptioner föreslås nu ett alternativ med så kallade "öppna adoptioner", vilket innebär att barnet fortfarande har en viss kontakt med den biologiska familjen. Detta tror man skulle vara ett sätt att öka antalet svenska adoptioner. Vid genomförande av öppna adoptioner har man konstaterat att det är ett bra sätt att genomföra en adoption på. Flera kommuner, bland annat Stockholms stad, väcker nu frågan om

alternativet med en adoption för barn som annars skulle placeras i familjehem.

Vad är bäst för barnet?

Alla barn och ungdomar har rätt till kärlek, trygghet, omsorg, utveckling, skydd, och hälsa. Barn skall få vara barn. Det finns tillfällen när biologiska föräldrar, förälder inte kan ta ansvar eller räcker till av olika orsaker. Då skall man främst alltid tänka på barnets bästa och dess framtid.

Det handlar också om barn och ungdomars känslomässiga upplevelse och en starkare juridisk rätt. Vid dessa tillfällen skall samhället gripa in och säkerställa att barnet får den trygghet och omsorg som behövs.²⁰

Vid familjehemsplacering under längre tid och där man ser att situationen inte förändras kan det vara bättre för barnet att få en långsiktig familjetillhörighet. Adoption kan vara ett av alternativen för denna grupp. Vid genomförande av så kallade öppna adoptioner har man konstaterat att det är ett bra sätt att genomföra en adoption på.

Barns rätt att få kännedom om sitt ursprung är en allmänt vedertagen princip. Principen framgår av barnkonventionen och genomsyrar även svensk lagstiftning.

Arbetsgruppen ser positivt på frågan om nationell adoption kan vara möjlig när alternativet är internationell adoption. Om föräldrarna är aktivt barnsökande för internationell adoption och fått medgivande är de redan utredda och processen kan bli lättare.

Vad säger lagen?

Den grundläggande lagregleringen om nationella adoptioner finns i föräldrabalkens fjärde kapitel. Det är adoptanten (sökanden) som ska ansöka om adoption hos tingsrätten (4 kap. 1 § FB).

För att domstolen ska kunna besluta om en adoption krävs att vissa villkor är uppfyllda. Adoptionen måste vara till fördel för barnet och sökanden ska ha uppfostrat barnet eller vilja uppfostra det. Det kan även med hänsyn till det personliga förhållandet mellan barnet och den sökande finnas särskild anledning till adoptionen (4 kap. 6 § FB).

²⁰ Pressmeddelande 2008-06-25 från Adoptionscentrum. "Adoption – ett bättre alternativ för en del av de svenska barn som nu familjehemsplaceras inom Sverige."

Om det barn som det gäller är över tolv år fordras normalt samtycke från barnet. Även om samtycke inte krävs ska barnets åsikter beaktas om dess ålder och mognad motiverar det. Om det inte är olämpligt ska socialnämnden söka klargöra barnets inställning (4 kap. 5, 6 och 10 §§ FB).

Samtycke krävs också av den förälder som har vårdnaden om barnet (4 kap. 5 a § FB).

Huvudregeln är att den som vill adoptera ska ha fyllt 25 år. Om det gäller adoption av makes, registrerad partners barn (även adoptivbarn) eller om det finns synnerliga skäl kan en sökande som har fyllt 18 år få adoptera.

Forskning om nationellt adopterade

Under arbetsgruppens arbete med att samla information om statistik finner vi olika siffror i vårt material, i statistiken har man olika typer av nationella adoptioner, vilket gör att vi möjligen inte redovisar helt exakta siffror för olika grupper såsom spädbarnsadoptioner, närståendeoptioner, familjehemsadoptioner och vuxenoptioner.

Det finns inte mycket forskning om nationellt adopterade i Sverige och det saknas omfattande statistik av god kvalitet kring nationella adoptioner. Det är svårt att göra en bra och omfattande analys som visar en bild av hur det ser ut och har sett ut. Därför bör man se över detta då det är nödvändigt för att utveckla och stärka barns rättigheter vid nationell adoption.

Vi har heller inte funnit någon särskild kö för dessa adoptioner.

Antal adopterade

Under 2007 adopterades totalt 1 333 personer, varav 572 pojkar och 761 flickor. Av dessa var 775 födda utomlands, varav 537 från Asien. De vanligaste födelseländerna bland de nyblivna adopterade var Sverige (558) och Kina (286).²¹

²¹ MIA (Myndigheten för internationella adoptionsfrågor).

Noterbart är att närmare 90 procent av de adopterade från Kina är flickor.

Adoption av barn i familjehem

Tidigare kallades familjehem för fosterhem.

När familjehemsföräldrar ansöker om att få adoptera det familjehemsplacerade barnet har sökande redan utretts som familjehem och socialtjänsten har gjort de uppföljningar som är ett viktigt underlag i utredningen. En adoption kan ge barnet möjlighet att långsiktigt få en stabil familjetillhörighet. Av särskild vikt i utredningen är således barnets relation till sina biologiska föräldrar, relationen mellan barnet och sökande, barnets inställning samt vårdnadshavares inställning.

Att söka sitt ursprung

Adopterade som vill veta vilka upplysningar som finns om dem och om adoptionen kan ha behov av socialtjänstens hjälp och råd om hur de ska gå till väga för att få veta mer om sitt ursprung och om varför de blev adopterade. För en del börjar förr eller senare, oftast i vuxen ålder, söka sitt ursprung.

Det kan utlösas av en förändring i sitt liv såsom till exempel barns födelse, giftermål, dödsfall m.m. Oavsett om sökandets resultat blir positivt eller negativt har de adopterade fått ett självförtroende som stärkts, liksom känslan av att man vet vem man är.²²

Uppgifter om förhållanden av betydelse för att en adopterad person som är myndig ska få vetskap om vilka hans eller hennes biologiska föräldrar är får lämnas ut till den adopterade personen utan hinder av sekretes.²³ Även en omyndig person kan få ut handlingar efter socialnämndens prövning.

²² Studie av Susanna Matwejeff, forskarstuderande vid Institutionen för beteendevetenskap, IBV (Institutionen för beteendevetenskap och lärande). Linköpings universitet.

²³ 7 kap. 4 § SekrL. (Se vidare Del x. Sekretess.

Adoptionscentrum

I Sverige adopteras cirka 15 svenska barn varje år. Adoptionscentrum uppskattar att drygt 200-500 barn skulle kunna vara aktuella för adoption varje år. Det är främst de små barnen som i dag är familjehemsplacerade.²⁴

– En av anledningarna är att det är otryggt för barnen att vara familjehemsplacerade, säger Inga Näslund, informationssekreterare på Adoptionscentrum. En adoptivfamilj kan ju inte säga upp sig, men det kan en fosterfamilj. Det kan hända att de flyttar eller att andra omständigheter förändras och då säger man upp sig, det händer ganska ofta. Det kan också hända att barnet "straffar ut sig", att barnet är jobbigt. En adoptivfamilj får i stället jobba sig igenom sådana saker.

Den lagstiftning som krävs finns redan. Problemet enligt Adoptionscentrum är att socialtjänsten inte ser adoption som ett alternativ när det gäller svenska barn.

– På det sättet har faktiskt ett barn från Tallinn eller S:t Petersburg en större chans att få en trygg tillvaro än ett barn från Farsta eller Rinkeby, säger Inga Näslund.

Adoptionscentrum menar också att det är möjligt att man oftare borde genomföra en adoption även om de biologiska föräldrarna motsätter sig det.

– Kanske behöver man vara lite hårdare mot de biologiska föräldrarna. De som är emot detta talar om tvångsadoption. Vi menar att man måste tänka på barnets bästa, säger Inga Näslund.²⁵

Slutsatser/hinder

Arbetsgruppen anser att en del av de barn som placeras i familjehem skulle må bättre och gå en bättre framtid till mötes om de fick en permanent placering genom en adoption i tidig ålder. Den tanken stöds

24 Pressmeddelande 2008-06-25 från Adoptionscentrum. "Adoption – ett bättre alternativ för en del av de svenska barn som nu familjehemsplaceras inom Sverige."

25 Samtal med informationssekreterare Inga Näslund på Adoptionscentrum, februari 2009.

av ett antal forskningsresultat som redovisas i rapporten. Vi har identifierat några hinder på vägen till en adoption.

Ett första steg kan vara att flytta vårdsnaden från de/den biologiska föräldern till familjehemmet. Vårdsnadsöverflyttningar fungerar i nuet inte som det var tänkt. Efter högst 3 år, skall frågan för barnets skull tas upp. Familjehem som har komplicerade placeringar vågar helt enkelt inte bli vårdnadshavare. Detta på grund av att alla rättigheter till hjälp i umgängesfrågor, hjälp till assistenter och extraresurser plötsligt ligger på familjehemmet. Tar man över och blir vårdnadshavare, är det den kommun man bor i, som skall stå för till exempel extraresurserna. Idag har den placerande kommunen skyldighet att se till att barnet får den hjälp i skolan det har rätt till. Många familjehem ligger i små kommuner på landsbygden som ofta har mycket begränsade resurser.

En adoption innebär att det ekonomiska stöd som familjehemmet tidigare haft bortfaller. Ur den synpunkten är en mycket tidig spädbarns adoption att föredra.

En öppen adoption kan vara användbar i en del fall men ställer särskilda krav på såväl biologiska föräldrar som adoptivföräldrar.

Familjehemmen har en stor uppgift och ett stort ansvar att hjälpa barn genom deras uppväxt. Att följa och se ett barn utvecklas och mogna är stort. Familjehemmen skall också se och samarbeta med föräldrar som inte kan leva upp till det som man kan kalla föräldraansvar – men ändå vill de oftast sina barns bästa.

Vid familjehemsplacering händer det att det placerade barnet är så krävande att det är nödvändigt att en vuxen på del- eller heltid avstår från förvärvsarbete utanför hemmet. Då utgår ersättning från hemkommunen men det är inte a-kassegrundande. Vi föreslår att fosterföräldrarnas arvoden blir a-kassegrundande.

Kommunen har tagit över föräldraansvaret för varje placerat barn. Vi vet att dålig hälsa, dåligt resultat i skolan, tidiga aborter, självmordsbenägenhet är betydligt vanligare hos dessa barn. Här måste kommunernas ansvar starkare betonas med rutiner för varje placerat barn när det gäller psykisk och fysisk hälsa.

Kommunerna måste ge stöd i skolarbetet, ge kunskapsstöd gällande sexualitet samt ge varje placerat barn en "egen" socialsekreterare. Kommunerna måste också ge de fosterhemsplacerade barnen stöd som vuxna. Många 19-åringar står som unga vuxna utan familjehem och har dålig kontakt med de biologiska föräldrarna.

Det krävs också bättre tillsyn kring fosterhemsplaceringar. Idag finns brister i hanteringen av barn som far illa. Kommunerna har olika sätt att hantera, uppfölja och utvärdera placeringar av barn och de olika länsstyrelserna har också olika sätt att utöva tillsyn. Det är viktigt barn och ungdomar, oavsett var i Sverige de bor, får de insatser de behöver och har rätt till. Arbetsgruppen ser positivt på att tillsynen ändras från Länsstyrelsen till en särskild tillsynsmyndighet som ska ansvara för tillsyn av både socialtjänsten, hälso- och sjukvården och Statens institutionsstyrelse (SiS).

SiS (Statens Institutions Styrelse) får i uppgift att ta fram en handlingsplan vad det gäller placerade barns fysiska och psykiska hälsovård och också deras skolarbete.

Regelverket om fortsatt ersättning till familjehemmet vid vårdnadsöverflyttningar måste vara klart och tydligt. Det ska inte bero på i vilken kommun man bor i ifall ersättning betalas ut. Samma regler ska gälla i alla kommuner.

Arbetsgruppen anser att man bör överväga om vårdnadsöverflyttningar bör vara obligatoriska efter tre år, och inte som nu att socialtjänsten "väljer".

Arbetsgruppen påpekar vikten av att adopterade barn har möjlighet att söka sitt ursprung. En del adopterade barn, förr eller senare, oftast i vuxen ålder börjar söka sitt ursprung. Det kan utlösas av en förändring i ens liv såsom till exempel barns födelse, giftermål, dödsfall m.m. Oavsett om sökandets resultat blir positivt eller negativt har vi fått indikationer på att detta är viktigt för den adopterade.

Arbetsgruppen tycker att

Övervägande om vårdnadsöverflyttningar skall vara obligatoriskt efter 3 år i familjehem.

Frågan om öppen adoption skall aktualiseras.

Tidig adoption, så kallad spädbarns-adoption skall övervägas i de fall föräldrarna har dokumenterad oförmåga.

Familjehemsföräldrars arvodesersättningar ska bli a-kassagrundande när arbetet som familjehem är ett heltidsarbete.

Tillsynen ska skärpas för alla barn som är placerade, oavsett om det gäller familjehem, HVB-hem eller SiS-institutioner.

Kommunernas ansvar måste starkare betonas för varje placerat barn när det gäller psykisk och fysisk hälsa.

Kommunernas ansvar för de placerade barnens utbildningssituation måste klargöras.

Adopterade barns behov och möjlighet att söka sitt ursprung måste respekteras och underlättas.